

COLUMN PETRA STIENEN

Ode aan het protestlied

Er hangt een sfeer van protest in het land. We zijn tegen van alles, denk aan vluchtelingen, extreem rechts en het handelsverdrag TTIP met de VS. Wat een goed moment om vanavond gast te zijn bij de voorstelling *Barricade* van Leoni Jansen en Izaline Calister. In deze voorstelling zingen zij bekende en onbekende protestliederen uit de hele wereld. Het idee ontstond door een gesprek van voormalig politica Kathleen Ferrier en zangeres Izaline Calister over welke protestliederen de wereld letterlijk op de been hielden tijdens de Tweede Wereldoorlog, de dictatuur in Latijns-Amerika en tijdens tijden van de slavernij en Apartheid. De klassiekers kennen we natuurlijk allemaal, *The Times*, *They Are A-Changing* van Bob Dylan, *Meener de President* van Boudewijn de Groot en *Als de bom valt* van Doe Maar. Volgens Leoni Jansen zijn veel protestliederen tegen iets, maar de meest populaire liederen zoals *Imagine* en *We Shall Overcome* roepen juist op tot een betere wereld. Jansen en Calister nodigen bekende politici, opiniemakers of

nieuwsbrengrers uit zoals Job Cohen, Ad van Liempt, Sheila Sitaling en Frits Barend om over hun favoriete protestsong te spreken. Ik kreeg de vraag of ik een recent Arabisch protestlied wilde kiezen. Dat plaatste me meteen voor een dilemma. Want kies ik voor een lied dat de ellendige nasleep van de revoluties beschrijft of juist hoop biedt? In het begin van de revoluties in december 2010 kwam de Tunesische

De populairste liederen roepen juist op tot een betere wereld.

rapper El General met een rauw lied waarin hij president Ben Ali bevraagt over zijn misdaden tegen het Tunesische volk: 'Waarom moeten we vuilnis eten in dit land.' El General werd een held bij de jonge demonstranten en werd gearresteerd en gemarteld in de kerkers van Ben Ali. 'Alleen maar omdat ik de waarheid zing.' Hetzelfde lot onderging de zanger van de Egypti-

sche Revolutie, Ramy Essam. Zijn lied 'Erhal', 'Rot op' schalde door de luidsprekers op het Tahrirplein in de lentemaanden van 2011. President Mubarak vertrok en hij nam een nieuw lied op, *Sawt alHuriya*, de stem van de vrijheid. Ik gebruikte in de eerste tijd van de Arabische revoluties de video van dit lied vaak in lezingen en colleges om te laten zien hoe veelzijdig de demonstranten in de straten van Caïro waren, jongeren, vrouwen, mannen van alle leeftijden, uit alle hoeken van de samenleving. Inmiddels is dat enthousiasme van het begin van de revoluties allang weer vervlogen. Ook Ramy Essam werd opgepakt en gemarteld. Het regime van president Sisi, de huidige president van Egypte, zit niet te wachten op populaire protestzangers die grote menigten op de barricades krijgen. Dus vluchtte Essam naar Zweden om daar muziek te studeren. En in Syrië verliep het nog slechter met de protestzangers van het eerste uur. Ibrahim Qashoush, de populaire zanger die heel Homs op de been kreeg met zijn lied *Bashar, het is tijd te vertrekken*, werd dood gevonden met een

doorgesneden keel. Toen ik een recent een artikel las in *The Economist* over de nieuwe muren in de wereld, wist ik welk lied de dames vanavond mogen zingen. Want in meer dan veertig landen wereldwijd zijn barricades, muren en hekken opgericht om vluchtelingen en migranten buiten te houden. Ook in Europa zijn er meer fysieke grensbarrières dan in de tijd van de Koude Oorlog. En toen dacht ik

We kunnen nog steeds de barricades op, met oude en nieuwe protestliederen.

aan het protestlied van mijn eigen jeugd, *Over de Muur* van het Klein Orkest uit 1984. Met die beroemde zin, 'alleen de vogels vliegen van Oost- naar West-Berlijn'. En aan het lied *El-Soor*, de Muur, van de jonge Egyptische zangeres Youssra Hawary uit 2012. De tijd dat het Egyptische leger in heel Caïro muren opwierp om demonstranten tegen te houden. Een bedrieglijk een-

voudig liedje van een paar regels over een scheidingsmuur in centraal Caïro, de mensen die de muur bouwen, de mensen die eroverheen klimmen en een oude man die ertegenaan pist omdat hij schijt heeft aan de autoriteiten. In de video van het lied zien we jongeren op de muur klimmen en Youssra die haast de muur lijkt te willen wegspelel met haar zang en accordeon. Die specifieke muur in Caïro is inmiddels afgebroken, Youssra kan nog steeds optreden, maar de onzichtbare muren tussen mensen in Egypte zijn na de revolutie alleen maar hoger geworden. De Berlijnse Muur waar het Klein Orkest over zong, is er niet meer. Maar ook in Europa zijn de zichtbare en onzichtbare scheidingslijnen tussen mensen en landen nog steeds overal aanwezig. Daar kunnen we nog steeds de barricades voor op, met oude en nieuwe protestliederen.

Petra Stienen is publiciste en arabiste

